

**NEZAKET
VE
GÖRGÜ KURALLARI**

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Nezaket: Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik, naziklik, zarafet. [1]

Görgü Kuralları: Bir toplumda veya toplulukta, davranışları denetlemeye yönelik olan kuralların bütünü, davranış bilgisi, adab-ı muaşeret. [1]

A.1. Ayın Sorusu

Teşekkür etmenin önemi nedir?

A.2. Özlü Sözler

“Nezaket hiçten gelir, her şeyi satın alır.” (Victor Pouchet)

“Nezakete, para ile alınmaz, ama her şeyi satın alır.” (Lady Mary Montagu)

“Nezakete zaaf işareti değildir.” (J.F.Kennedy)

"Kardeşim. Sen düşünceden ibaretsin, geriye kalan et ve kemiksin. Gül düşünürsün, gülistan olursun. Diken düşünürsün, dikenlik olursun." (Mevlana)

“Dünyadaki her şey incelikten, ancak insan kabalıktan kırılır.”

“Kalın telden, ince ses çıkmaz.”

“Nezakete bütün kapılar açıktır.”

“Selam kelimadan önce gelir.” [2]

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Bir Bardak Süt)

Howard yoksul bir ailenin çocuğuydu ve okul giderlerini karşılamak için kapı kapı dolaşarak eşyalar satıyordu. O gün hiçbir şey satamamıştı ve karnı da çok açtı. Bundan sonra çalacağı ilk kapıdan yiyecek bir şeyler istemeye karar verdi. Kapıyı açan sevimli genç bayanı görünce utandı.

Yiyecek bir şeyler yerine "Affedersiniz bir bardak su rica edebilir miyim?" diyebilirdi yalnızca. Genç bayan çocuğun aç olabileceğini düşünerek kocaman bir bardak süt getirdi ona. Çocuk sütü yavaş yavaş içine sindirerek içtikten sonra:

"Çok teşekkür ederim borcum ne kadar?" diye sordu genç bayana.

Genç Bayan "Borcunuz yok" diyerek yüzünde sıcak bir gülümsemeyle devam etti; "Annem gösterdiğimiz şefkat ve nezaket karşılığı olarak asla bir bedel ödenmesini beklememizi öğretti bize" dedi. Çocuk "O halde çok teşekkürler, yürekte teşekkür ederim

size" dedi. Howard Kelly evin önünden ayrıldığı zaman kendisini yalnızca bedensel olarak değil ruhsal olarak da güçlü hissediyordu. Yıllar sonra genç bayan çok ender rastlanan bir hastalığa yakalanmıştı. Yöredeki doktorlar çaresiz kalınca hastalığı ile ilgili araştırmalar yapılması için onu büyük kente gönderdiler. Dr. Howard Kelly görüş alış veriş (konsültasyon) yapması için çağrıldığı hastanın hangi kasabadan geldiğini duyunca heyecanlandı. Artık genç olmasa da yıllar önce kendisine sevgiyle yaklaşan bayanı ilk gördüğü anda tanıdığı ve onun yaşamını kurtarmak için elinden geleni yaptı.

Uzun süren tedaviden sonra bayan sağlığına kavuştu. Dr. Kelly denetlemesi için önüne getirilen faturaya şöyle bir baktı ve üstüne bir şeyler yazarak zarfın içine koydu ve hasta bayanın odasına gönderdi. Kadın elleri titreyerek aldı zarfı eline. Açmaya korkuyordu... Hastane faturasını asla ödeyemeyeceğini ve geri kalan yaşamı boyunca bu faturayı ödemek için çalışacağını biliyordu. Sonunda zarfı açtı ve faturaya iliştilmiş bir not dikkatini çekti. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

"Hastane giderlerinin tamamı bir bardak süt karşılığı ödenmiştir." [3]

Okuma Metni (Bir Kirpi Hikâyesi)

Eski zamanlarda dondurucu bir kış ayında bütün hayvanlar soğuktan çok etkilenmiş, büyük kayıplar vermişler. Ama en çok kayıp veren kirpilermiş. Çünkü onların pek çok hayvan gibi kalın kürkleri yok, kendilerini sıcak tutması zor olan dikenleri var. Bu durumdan en az zararla kurtulmak için kirpiler meclisi toplanmış, çözüm aramaya başlamış.

Tartışa tartışa, nihayet gece olunca tüm kirpilerin bir araya toplanmasına, birbirlerine yakın durarak geceyi geçirmelerine karar verilmiş. Böylece kirpiler birbirlerinin vücut sıcaklığından yararlanacak, aralarındaki soğuk hava dolaşımını önleyerek donmaktan kurtulacaklarmış. İlk geceki deneyimlerinde bunun işe yaradığını görmüşler. Ama başka bir problem çıkmış ortaya. Üşüyen kirpiler birbirlerine fazla yaklaştıklarından yaralanmalar gerçekleşmiş. Daha sonraki gece yaralanma korkusundan birbirlerinden uzak durmuşlar ama bu sefer de donmalar meydana gelmiş.

Ne var ki, her gece kâh uzaklaşa kâh yakınlaşa, deneye yanıla birbirlerinin vücut sıcaklığından yararlanacak kadar yakın, ancak birbirlerini incitmeyecek kadar uzak durmayı öğrenmişler. [4]

Okuma Metni (Nezaket)

Bir zamanlar İstanbul Şehir Hatları vapurları Anadolu iskelesinden vaktinde hareket edemiyormuş; rivayete göre kaptana soruşturma açmışlar. Kaptanın savunması ise kısa ve öz olmuş; kaptan, "*Gecikme sebebi Çengelköy'ün zertzavati, Beylerbeyi'nin teşrifatıdır.*" diye yazmış.

Bu savunma Őu anlama geliyormuŐ: Çengelköy’de, baŐta salatalık olmak üzere çok miktarda sebze yetiŐtirildiĐi için bunların gemiye yüklenmesi zaman alıyormuŐ. Beylerbeyi’nde ise insanlar birbirlerine saygılı oldukları için geç kalıyorlarmıŐ. Nasıl mı? Bakınız Şöyle:

Günümüzde iri yarı olan, hızlı koŐan gemiye, otobüse erken biniyor. O zamanki Beylerbeyi sakinlerinin tümü farklı davranırmıŐ. Gemi iskeleye yanaŐınca yaŐlılar gemiye doğru yürümeye baŐlarlarmıŐ. Ancak yaŐlılar yavaş yürüdükleri için orta yaŐlılar, yaŐlıları geçmeme çabasıyla, o günkü ifadesiyle adımlarını ayarlı atıp daha yavaş yrrlermiŐ. Genlerse orta yaŐlıları geçmemek için geriden daha da yavaş gelirmiŐ. Böylece bütün yolcular, en yaŐlılar nde olmak üzere yavaş adımlarla yürüdükleri için gemi iskeleden geçikmeli kalkarmıŐ. Ne gnlermiŐ. [5]

B.2. NEZAKET VE GÖRGÜ KURALLARI DAVRANIŐLARININ KAZAN- DIRILMASI

Teşekkür Ederim

Teşekkür ederim, sihirli bir kelimedir. Çünkü söyleyene hiçbir zararı dokunmaz, sayılamayacak kadar çok faydası olur. İŐte sihiri buradadır. Nerede, ne zaman, neye teşekkür edilir? Her yerde, her zaman, her Őeye teşekkür edilir.

Nerede, ne için, ne sebeple olursa olsun, size teşekkür edildiğinde mutlaka cevap vermek gerekir. Susmak olmaz. Samimi bir iki kelime ile cevap vermek Őarttır. Susmak teŐekkürü kabul etmemek demektir. TeŐekkre cevap vermek zor bir iş değildir; “Ben teşekkür ederim”, “Rica ederim”, “Bir Şey değil” gibi birkaç kelime söylemekle nezaket ve kibarlığınızı göstermiŐ olusunuz.

Lütfen! Lütfen! Lütfen!

Lütfen, “LÜTFEN” siz hiçbir Şey söylemeyiniz. YaŐadıĐınız müddetçe herhangi bir kimseden; maddi, manevi bir Şey isterken, bir Şey verirken, hatta emir verirken dahi sze mutlaka “Lütfen” ile başlayınız. “Lütfen verir misiniz?” “Lütfen alır mısınız?” “Lütfen yapar mısınız?”. Ltfensiz konuŐmak hiç kimseye bir Şey kazandırmaz. Bir “Lütfen” ise size çok Şey kazandırabilir. Çünkü lütfen kelimesi, kibarlığın ve nezaketin temelidir. Temelsiz bina olmaz. Ltfensiz kibarlık ve nezaket de olmaz. Gönülleri bir adet “Lütfen” ile ferahlatabilirsiniz.

Ayağa Kalkınız!

Medeni insanlar yanlarına gelen ve yanlarından ayrılan herkese ayağa kalkarlar. (TanıŐmalarda, selamlaŐmalarda ve vedalaŐmalarda da ayağa kalkılır.) Lokanta ve benzeri

yerlerde masanıza bir tanıdığınız gelirse ayağa kalkmak nezaket gereğidir. Yerinizden kalkmamak ise gelene hakarettir.

Selam Vermek

İnsanlar çok eski çağlardan beri selamlaşırlar. Selam vermek, sevgi, saygı ve nezaket ifade eden asil, kibar ve insancıl bir harekettir. Erkekler de, kadınlar da, başlarını hafifçe öne eğerek selam verirler. Tanıdığınız bir kimse ile nerede olursa olsun karşılaştığınız zaman, o kimseye mutlaka selam vermek lazımdır. Tanımadığınız kimselerle de herhangi bir nedenle konuşacak iseniz, bu şahsı da öncelikle selamlamak gerekir. Selam verirken yerine ve zamanına göre; günaydın, merhaba, iyi günler, iyi akşamlar vb. gibi ifadeleri de kullanmak gerekir.

Telefon Etmek

Telefon ettiğinizde ilk konuşma hakkı karşı tarafındır. Bu sebeptendir ki, karşı tarafın telefonu açıp kendisini tanıtmamasını bekleyiniz ve konuşmaya bundan sonra başlayınız. Eğer karşı taraf bu kuralı bilmediği için telefonu açınca hemen kendini tanıtmıyor ve sizin konuşmanızı bekliyor ise, konuşmaya siz başlayabilirsiniz. Evinizde telefon çaldığı zaman, telefonu kulağınıza götürüp ilk yapacağınız iş; adınızı ve soyadınızı söyleyerek kendinizi tanıtmaktır. Diğer konuşmalar bundan sonra yapılır.

Konuşurken Dikkat Edilecek Hususlar

Konuşurken pek çok kimse, konuşmada görgü ve nezaket kurallarını unutmaktadır. Hâlbuki özellikle konuşurken bu kurallara uymak gerekir. Herhangi bir kimseye hitap etmede ilk kural, ifadelerin gayet nazik ve saygılı olmasıdır.

- Hiç kimseye duymasını istemediği bir şeyi söylemeyiniz.
- Hiç kimseye “Anladınız mı?” demeyiniz, “Anlatabildim mi?” deyiniz.
- Bu gün sizi çok iyi gördüm deyiniz.
- Çok susmayınız. Nerede, ne zaman ve nasıl konuşulacağını biliniz.
- “İyi dinleyici, iyi konuşmacıdır!”, sözünü hiç unutmayınız.
- Konuşanın sözünü kesmeyiniz.
- Bütün konuşmalarınızda “Sen” yerine “Siz” diye hitap ediniz. (Ancak çok yakın, samimi ve yaşıtınız olan kimselere “sen” diye hitap edilebilir.)

İyi Bir Dinleyici Olmak

“Söz gümüş ise sükût altındır.” Atasözü, susmanın ve dinlemenin değerini ne güzel anlatmaktadır. Kibar ve nazik insanlar iyi bir dinleyici olmak zorundadırlar. Kibar ve nazik bir insan kimsenin

sözünü kesmez, bunun bir kabalık olduğunu bilir. İyi bir dinleyici olmak, sadece görgü ve nezaketin gereği değil, hayatta başarılı olmanın da şartıdır. Etrafınıza bakınız, sevilen, sayılan, takdir ve hayranlık duyulan insanların iyi bir dinleyici olduğunu göreceksiniz. İyi bir dinleyici olmak doğuştan getirilen bir özellik değildir. İstek ve irade ile kazanılan üstün bir özelliktir. Dinlerken, yalnız kulağınızla değil, beyin ve ruhla da dinlenmeli ve kendisini dinlediğiniz kimse bunu fark etmelidir.

Dış Görünüşünüz

Giysilerimiz bizim aynamızdır: Çevremize verdiğimiz önemi, değeri ve saygıyı gösterir. Aynı zamanda empati kurmamıza yardımcı olurlar. Bu konuya başarılı ve ünlü bir işadamının nezaketini örnek verebiliriz. Bir toplantıdan önce misafirinın bagajlarının hava alanında kaybolduğunu ve onun bu nedenle toplantıya takım elbiseyle gelebileceğini öğrenen işadamı, meslektaşının kendisini kötü hissetmemesi için evine gider ve üstünü değiştirip sıradan giysilerini giyer. Bürosuna döner ve misafirini böyle karşılar. [6]

SIHİRLİ SÖZCÜKLER

Benim Büyülerim

Ben küçük bir büyücüym. Davranışlarımla herkesi ama herkesi büyülüyorum. Nasıl mı? Bak sana öğretebilirim. Büyülerimden bazıları: Sihirli sözcükleri evde, okulda, sokakta, her yerde kullanırım. Büyüklerimin sözünü dinlerim. Biri konuşurken sözünü kesmem. Sırayla yapılan işlerde sıramı beklerim. Otobüste yaşlılara, küçük çocuğu olan veya hamile bayanlara, hasta ve engellilere yer veririm. Çevremi her zaman temiz tutarım. Yerlere tükürmem. Çiçek ve bitkilere zarar vermem. Her zaman doğruyu söylerim.

Başka büyülerim var. Onları da sen bul. [7]

B.3. YARIŞMA

- Nezaket ve görgü kuralları konulu şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Nezaket ve görgü kurallarına uymanın başarımıza kattıkları” konulu hikâye yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Nezaket kurallarına uygun davranan bireylerle uygun davranmayan bireyler arasındaki davranış farklılıkları.

B.5. MÜNAZARA

- Nezaket ve görgü kurallarından yoksun bir toplumda yaşamak bizleri mutsuz eder.
- Nezaket ve görgü kurallarından yoksun bir toplumda yaşamak mutluluğumuzu etkilemez.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Çocuğa hangi nezaket kuralları nasıl öğreilmeli?

Biz ebeveynler ayna gibiyiz. Çocuklarımız bizde gördükleriyle şekillenir. O çocuk anlamaz diyerek yanında yaptığımız davranışlar bize olumsuz kişilikler olarak döner. Bebekler bile çok iyi gözlemciymiş. Aman dikkat. Çocuklar bizi gözetliyor.

Toplum hayatında insan ilişkileri önemli bir yer tutar. Nezaketi, inceliği bir alışkanlık haline getiren; önce kendisine, sonra da karşısındakine saygılı olmasını bilen insanların, ihtiyaçlarını daha kolay temin edecekleri ve daha çok mutlu olacakları açıktır.

Çocuğunuzun kendi cümleleriyle kendini tanıtmalarını sağlayın. Tanışmanın nasıl olacağı, nasıl selam verileceği, niçin teşekkür edilmesi gerektiği, neden özür dileneceği, sofrada adabının nasıl olacağı, misafir karşılama ve uğurlamanın nasıl olacağı, kapı çalma şeklinin nasıl olacağı gibi konuları aile içerisinde provalarla ebeveynler çocuğa zorlamadan öğretmelidirler.

Çocuğunuza beklentilerinizi ifade ederken neleri yapmamalarını değil, neleri yapmalarını istediğinizi söyleyin ve iyi davranışlarını övün. Örnek olarak; “Ellerinle yemek yeme” yerine, “Lütfen çatalı kullanır mısın? Çatalını ne kadar kibar tutuyorsun. Yemeğini

kendi önünden yemen ne kadar güzel.” gibi ifadeler çocuğunuzu nazik davranışlar için yüreklendirir. Görgü ve nezaket kurallarının kazanılması için çocukların desteklenmeye ve pratik yapmaya ihtiyacı vardır.

Çocuklara Görgü Kurallarını Öğretelim

- Çocukların görgü kurallarını kendiliğinden öğrenmelerini beklemeyin.
- Kendiniz kaba davranarak kabalığı teşvik etmeyin.
- Her seferinde bir veya iki görgü kuralına odaklanın. Bu davranışlar otomatikleşene kadar tekrar tekrar hatırlatın ve sonra yenilerini öğretin.
- Görgü kuralları uzun bir zaman zarfında, kademeli olarak öğrenilir. Çocuğunuz sürekli kibar davranmayı unutuyor diye vazgeçmeyin.
- Çok fazla görgü kuralı belirlemeyin. Çocuklar bir anda çok fazla kuralı hatırlamazlar.
- Çocuğunuza görgü kurallarını öğretmek için karşınıza çıkan fırsatları değerlendirin.
- Görgü kurallarından bahsetmek için akşam yemeği gibi belirli durumları örneklen-direrek kullanın.
- Örnek oluşturacak davranışlar sergilerseniz, verdiğiniz talimatlardan çok daha etkili olacaktır. Telefonu nasıl yanıtladığınıza, masadaki davranışlarınıza, yaşlılara nasıl davrandığınızı ve sizi hayal kırıklığına uğratanlarla nasıl konuştuğunuza dikkat edin.
- Çocuğunuz bir hata ya da görgüsüzlük yaptığında ne görmezden gelin nede aşırı tepki verin. Nasıl davranması gerektiğini kibarca hatırlatın.
- Çocuğunuzun kaba davranışları kabalıkla engelleyemezsiniz. Çocuğunuz görgü kurallarını unuttuğunda, onu başkalarının önünde azarlamayın. Özel konuşabileceğiniz bir anı bekleyin ve sonra ona sorunun ne olduğunu açıklayıp gelecekte nasıl bir davranış sergilemesini beklediğinizi anlatın.
- Eğer çocuğunuza genel nezaket kurallarını öğretemezseniz, diğer çocuklar öğretecektir. Eğer çocuk oyun arkadaşına vurursa, karşılığında o da kendisine vuracaktır. Bir oyuncu arkadaşının elinden çekip alırsa, arkadaşı da onun elinden çekip alacaktır. [8]

D. KAZANIMLAR

1. Konuşmalarına lütfen diye başlar.
2. Gerektiğinde teşekkür eder.
3. Yaptığı yanlışlarda özür diler.
4. Gerektiğinde selam verir.
5. Nezaket kurallarına uyan birey ve toplumların mutlu olacağını bilir.

E. KAYNAKÇA

- [1] <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim:02.11.2011,
[2] Özlü Sözler, Tahsin Ay, Papatya Yayınları, Mayıs 2004, İstanbul,
[3] http://www.diyadinnet.com/Hikaye_Bul-16&Bul=bir-bardak-s%C3%BCt, Erişim: 20.09.2011,
[4] <http://banuca.blogspot.com/2006/10/bir-kirpi-hikayesi.html>,
Erişim:02.11.2011, [5] Yaşama Yerleşmek(Küçük Şeyler 3), Üstün DÖKMEN,
Remzi Kitabevi, Birinci Ba- sım, Ocak 2008,
[6] <http://www.kadinlaricin.net>, Erişim: 26.09.2011,
[7] <http://hatipogluh.blogcu.com/3-siniflar-hayat-bilgisi-dusuncene-saygim-var/4968583>, Erişim: 31.10.2011,
[8] <http://www.nenehatun.k12.tr/konu.asp?mid>, Erişim: 22.09.2011.

Alıntı: Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü (Değerlerimi Öğreniyorum Rehber Kitap 2012)